

Petra ANTONOVÁ

Obraz ženy a jejího světa optikou pohřebních kázání v měšťanském prostředí raného novověku

Diplomová práce Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, České Budějovice 2010, 194 stran, z toho 108 stran textových příloh

Využívání nových pramenů, respektive jejich „nového čtení“, patří k charakteristickým rysům současného dějepiscectví. Z tohoto důvodu je dobře, že si Petra Antonová po vzoru některých evropských a domácích historiků a historiček k analýze vybrala pohřební kázání a pokusila se na jejich základě rekonstruovat ženský svět v raném novověku. Hned na počátku je nutné práci vytknout její nedostatečné časové a heuristické ukotvení. Z textu není totiž jasné, s jakými pohřebními kázáními diplomantka pracovala. Čtenář tak spíše tuší, že šlo o celkem deset pohřebních kázání z let 1607 až 1631, která v závěrečné části diplomové práce zpřístupnila. Vlastně se tak zabývá počátkem 17. století, ovšem některé pasáže, zejména o obecném vývoji měst či jejich konfesijním zázemí, se týkají celého raného novověku. Myslím, že by také prospělo, pokud by diplomantka naznačila, o jakou část dochovaných pohřebních kázání z městského prostředí se jedná, popřípadě jaký je poměr mezi dochovanými mužskými a ženskými kázáními.

Struktura diplomové práce je dobře promyšlená, její jednotlivé části by však zasloužily více propracovat po stránce obsahové i formální. V úvodu diplomantka představila metodologická (ne už heuristická, jak už bylo řečeno) východiska své práce. Poctivě ve formě krátkých anotací komentovala jednotlivé zahraniční a domácí práce, které se zabývají tematikou smrti a pohřebních kázání. Soupis však působí spíše popisně a nahodile a není zřejmé, jak v dalším textu měl ovlivnit diplomantčinu metodu. To se ostatně projeví při dalším čtení textu, kde už Petra Antonová s literaturou téměř vůbec nepracuje, v některých dlouhých pasážích odkazuje pouze na „své“ prameny. I v této souvislosti bych měl jednu připomínku – poznámkovému aparátu by prospělo, pokud by se odkazovalo na konkrétní kázání, citace místa uložení je pro okamžitou orientaci nedostatečná. Při uvedení metodologických východisek navíc chybí přístup, ke kterému se diplomantka hlásí už názvem práce. V úvodu nelze nalézt jediný titul z oblasti gender history. To, že diplomantka tyto práce spíše nezná, se poté projevilo i v analytických kapitolách diplomové práce. Zcela nelogicky se odkaz na práci autorek Lucie Storchové a Jany Ratajové objevil v závěru práce, na její vyznění to však už nemá vliv.

Po metodologickém úvodu následují dvě obsahové kapitoly. První se zabývá pohřebním kázáním jako literárním útvarem. Zde se diplomatce dobře podařilo využít poznatků odborné literatury, které promítla do „svých“ pohřebních kázání. Nadbytečně působí obecná charakteristika městského prostředí, navíc téměř výhradně založená na jednom autorovi. Nejsem si také jist, zda zásadním důvodem pro tisk pohřebních kázání byla touha měšťanů přiblížit se šlechtické společnosti, mnohem více souhlasím s chápáním pohřebního kázání jako prostředku sebeidentifikace a reprezentace. Je dobře, že diplomantka se nevyhnula – alespoň v obecné rovině – rozdílu mezi katolickými a nekatolickými pohřebními kázáními. Přehledně představila autorka obsahovou výstavbu pohřebního kázání.

Druhá obsahová kapitola se věnuje obrazu ženy v pohřebních kázáních a hlavním motivům těchto textů. Ukazuje se, že do velké míry byla pohřební kázání založena na soudobém obrazu ženy v mravokárné a teologické literatuře (vztah k muži, náboženská horlivost, péče o chudé, „ženské“ vlastnosti). Toto zjištění však v diplomové práci chybí, zejména kvůli zmiňované absenci práce s genderově laděnou literaturou. V případě motivů (co přesně se myslí motivem?) Petra Antonová v pohřebních kázáních vysledovala zejména smrt, záhrobí a smutek. Opět jsou tyto texty inspirovány moralistní a teologickou literaturou, otázkou navíc zůstává, nakolik by se tyto kategorie měnily v mužském prostředí.

Součástí diplomové práce je edice deseti pohřebních kázání, která bezpochyby umožní s těmito texty pracovat dalším historikům. Bohužel nenašel jsem žádnou ediční poznámku, přepisům také chybí doprovodný poznámkový aparát. Z jazykového hlediska se práce vyznačuje několika chybami v interpunkci (s. 10, 18), překlepy (s. 9, 12, 14) či stylistickými neobratnostmi (s. 11, 12, 22, 75). Chyby se objevily i v poznámkovém aparátu a seznamu literatury.

Na základě výše uvedeného práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji ohodnotit stupněm **velmi dobře**.

Zlatá Koruna 25. srpna 2010

PhDr. Pavel Král, Ph.D.